

Płonka-Syroka, Bożena

"Sigmund Freud (1856-1939).
Hirnforscher, Neurologe,
Psychotherapeut", Ingrid Kästner,
Christina Schröder, Leipzig 1990 :
[recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 41/1, 149-150

1996

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

geodynamików, hydrogeologów, geologów inżynierskich, ekogeologów i innych, a w szczególności specjalistów historii nauki, a zwłaszcza nauk o Ziemi.

Witold Cezariusz Kowalski
(Warszawa)

Ingrid Kästner, Christina Schröder: *Sigmunt Freud (1856–1939). Hirnforscher. Neurologe. Psychotherapeut.* Leipzig 1990 Johann Ambrosius Barth Verlag, 216 s.

Wśród wielu książek poświęconych twórcy psychoanalizy ta z całą pewnością zasługuje na szczególną uwagę. Zamierzeniem autorek było bowiem ukazanie genezy tej koncepcji w szerszym kontekście społeczno-kulturowym, na tle epoki, a jednocześnie wewnątrz ówczesnego paradygmatu naukowej medycyny. Ingrid Kästner i Christina Schröder przyjęły dwudzielny układ książki. W jej pierwszej części, o charakterze biograficznym, możemy śledzić rodzenie się koncepcji psychoanalizy. W części drugiej, złożonej z oryginalnych tekstów Freuda, obserwujemy wyłanianie się zarysu psychoanalizy z wcześniej uznawanych przez Freuda koncepcji i teorii. Autorki piszą we wstępie do omawianej książki, że wśród dotychczasowych publikacji na ten temat tzw. etap przedpsychoanalityczny w twórczości Zygmunta Freuda bywa na ogół traktowany z mniejszą uwagą, niż na to zasługuje. Wartością książki Ingrid Kästner i Christine Schröder jest próba opisanego kontekstu odkrycia. Jest to rzadki przypadek w historiografii medycyny, która koncentruje swą uwagę raczej na opisie kontekstu uzasadniania analizowanych odkryć. Autorki ukazują koncepcję psychoanalizy w jej rozwoju, w mozolnym eliminowaniu sprzeczności, wysuwaniu dobrze uzasadnionych (oczywiście według standardów naukowości ostatnich lat XIX w.) twierdzeń. Łączą doświadczenia samego Freuda z wiedzą uzyskaną przezeń z literatury. Część biograficzna książki, bogato udokumentowana cennym zbiorem fotografii (niektórych publikowanych po raz pierwszy), wykracza poza schematyczną koncepcję spotykaną w pracach z zakresu historii medycyny, kładącą główny nacisk na następstwo podstawowych zdarzeń w życiu opisywanej osoby. Tym razem biografia Freuda służy jako tło dla ukazania rodzenia się określonych koncepcji, co – zwłaszcza w związku z możliwością zapoznania się z treścią odzwierciedlających omawianą ewolucję poglądów artykułów, zamieszczonych w drugiej części książki – pozwala na uzyskanie obrazu historii medycyny końca XIX w. postrzeganego w sposób dynamiczny i w szerszej panoramie.

Książka Ingrid Kästner i Christiny Schröder miała już trzy wydania niemieckie (Leipzig 1989, Leipzig 1990, Berlin 1990). Wkrótce – dzięki poparciu Fundacji Współpracy Polsko-Niemieckiej ukaże się jej polskie wydanie (Wydawnictwo Arboretum, Wrocław 1996). Sądzę, że winno ono wzbudzić zainteresowanie

środków historyków medycyny, psychiatrów i psychologów, a także historyków nauki doby nowożytnej.

Bożena Płonka-Syroka
(Wrocław)

Dzieje kardiologii w Polsce na tle kardiologii światowej. Pod redakcją Jerzego Kucha i Andrzeja Śródki. Warszawa 1994 Wydawnictwo Naukowe PWN, 252 s. + 9 tabl., ilustr. (166 ryc.)

Historcy nauki z radością wita każdą wartościową publikację z tej dziedziny pisaną przez nieprofesjonalistów. Świadczy to bowiem o wzroście zainteresowań historycznych wśród przedstawicieli innych dyscyplin. Omawiana książka jest rezultatem współpracy kardiologów z historykami medycyny, symbiozą wiedzy klinicznej z warsztatem naukowym historyka medycyny. Można przypuszczać, że asumptem do opracowania tego dzieła stał się *Zarys dziejów chirurgii polskiej* (Warszawa 1989) wydany pod redakcją Wojciecha Noszczyka, a napisany na podobnych zasadach przez chirurgów i historyków medycyny.

Celem wydawnictwa było „napisanie pierwszego całościowego opracowania pt. *Dzieje kardiologii w Polsce*, które pozwoliłoby zachować od zapomnienia historię kardiologii dawną i wydarzenia współczesne, często nie zapisane, a pozostające jedynie w pamięci współczesnych” (s. 7). Zadanie to zostało ułatwione dzięki pozyskaniu sponsorów, przede wszystkim znanej firmy farmaceutycznej „Knoll AG”, a także Polskiego Towarzystwa Kardiologicznego.

Wśród autorów książki spotykamy kardiologów: Antoniego Chróścickiego, Antoniego Działkowiaka, Włodzimierza Januszewicza, Jerzego Kucha, Jana Kwoczyńskiego, Zbigniewa Rucińskiego, Witolda Rużyłłę i Marka Sznajdermana, kardiologa a zarazem historyka medycyny Wiesława Stembrowicza oraz profesjonalnych historyków medycyny: Bolesława Górnickiego i Andrzeja Śródkę. Ci wszyscy, będący autorami poszczególnych rozdziałów, są wymienieni na odwrocie karty tytułowej. Ale we *Wstępie* są podani także inni lekarze jako współautorzy dzieła (s. 8). Ci ostatni bądź uczestniczyli w opracowywaniu *Aneksów*, bądź złożyli relacje ustne do podrozdziału *Powstanie i rozwój ośrodków kardiologicznych. Charakteru*, w jakim Wojciech Noszczyk i Stefan Rywik byli „współautorami” książki, nie udało się recenzentce ustalić. W innym miejscu znajduje się informacja, że autorzy książki korzystali z doświadczeń W. Noszczyka jako redaktora *Zarysu dziejów chirurgii polskiej*. Tylko że udzielenie konsultacji to nie współautorstwo. Tak samo składanie relacji ustnych. Wyrażenie imiennego podziękowania twórcom relacji ustnych mija się z celem, gdyż nazwiska ich są podane w przypisach w odpowiednich miejscach. Co do *Aneksów*, to można było ograniczyć się do podania nazwisk dwóch lekarzy, którzy dali największy wkład pracy, ale przy